

Statenmededeling

Onderwerp

Eindhoven Internationale Knoop XL: ontwikkelvisie Fellenoord met bijbehorend ontwikkelkader.

Datum

2 februari 2021

Documentnummer

GS: 4822896

PS: 4833115

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennismemen van:

1. de "ontwikkelvisie Fellenoord" met bijbehorend ontwikkelkader, t.b.v. de transformatieopgave "Eindhoven Internationale Knoop XL". Deze worden aan de Raad van Eindhoven voorgelegd ter vaststelling op 16 maart 2021;
2. het besluit van GS dat met deze visie de provinciale ambities goed zijn geborgd;
3. het besluit van GS dat de ontwikkelvisie met bijbehorend ontwikkelkader een goede basis is om de wijze van participatie door de provincie t.b.v. de realisatie verder uit te werken, in de vorm van een samenwerkingsovereenkomst met de gemeente Eindhoven;
4. GS de Staten graag meeneemt in waar we met deze transformatieopgave staan en op welke momenten u wordt geïnformeerd of besluitvorming van u wordt gevraagd.

Aanleiding

Eindhoven en provincie werken al een lange tijd samen (met andere partners zoals het Rijk) aan de bovenregionale en nationale opgaven rondom het centraal station van Eindhoven. Vanuit de Brainport Nationale Actieagenda en vanaf het BO MIRT 2017, noemen we dit gezamenlijk 'Eindhoven Internationale knoop XL'. Verschillende mobiliteitsonderdelen zijn toen uitgewerkt in tranche 1 (BO MIRT 2018). In het voorjaar van 2019 is door Rijk, provincie en gemeente Eindhoven een samenwerkingsovereenkomst getekend. Kort daarop volgde de woondeal met het Rijk waarin dit gebied als prioritair gebied wordt geduid, waarin circa 7500 woningen gerealiseerd kunnen worden. Ook in de recente afspraken met het Rijk ([BO MIRT 2020](#)) rondom de verstedelijkings- en de mobiliteits- opgaven in de Brainportregio wordt Eindhoven Internationale knoop

XL geduid als prioritaire opgave t.b.v. het vestigingsklimaat en het verdienvermogen van Brainport, Brabant en Nederland. Ten behoeve van de financiering is een eerste stap aan de BO MIRT tafel gezet aangaande de Multimodale Knoop XL, waarvoor I&W 50 miljoen reserveert, voor maatregelen op het spoor bij Eindhoven. Gemeente Eindhoven en provincie reserveren beide 20 miljoen als eerste stap voor de ontwikkeling van de multimodale knoop. Met opmerking dat deze 50-50 verdeling geen precedent is voor de rest van de financieringsopgave en er nog nadere keuzes zijn te maken over de kwaliteit van de oplossing mede afhankelijk van de financiële mogelijkheden.

Datum

2 februari 2021

Documentnummer

GS: 4822896

PS: 4833115

Daarnaast hebben de gemeente Eindhoven, Brainport Development en provincie samen een [voorstel](#) ingediend i.h.k.v. het Nationaal Groeifonds. Met dit voorstel vragen wij het Rijk ca. 1 miljard te investeren vanuit het Groeifonds voor de ontwikkeling van (zelfrijdend) hoogwaardig OV om de toplocaties in de Brainport-regio met elkaar en toekomstige woonopgave te verbinden. Dit is inclusief een deel van de aanpassingen van het busstation Neckerspoel, uitbreiding remise en twee HOV-verbindingen van Neckerspoel naar BIC en HTC. Het Kabinet heeft dit voorstel als een van de zes voorstellen voor het deel Infrastructuur van het Nationaal Groeifonds doorgeleid naar de beoordelingsadviescommissie en daar de Tweede Kamer over geïnformeerd. Ministeries EZ en Financiën hebben hiermee de voorstellen ambtelijk getoetst aan de toegangspoortcriteria. De beoordelingsadviescommissie heeft ongeveer drie maanden nodig voor het opstellen van een advies. Het kabinet besluit vervolgens op basis van dit zwaarwegende advies welke voorstellen worden gehonoreerd. De Tweede Kamer wordt hierover tweede kwartaal 2021 geïnformeerd.

Op het niveau van de totale verstedelijkings- en mobiliteitsopgave van de Brainportregio is afgesproken in het BO MIRT 2020 dat er tijdens BO Leefomgeving april 2021 een afspraak wordt gemaakt over de governance van de totale opgave, waar het Eindhoven Internationale Knoop XL-gebied onderdeel van wordt. Tot die tijd loopt de strategische afstemming via de Programmaraad SmartwayZ.NL.

Daarnaast heeft station Eindhoven een belangrijke plek in de Brabantse uitwerking van het [Toekomstbeeld OV](#).

Investeringsvragen op het gebied van mobiliteit lopen via de gebruikelijke werkwijze zoals het MIRT, de regionale ontwikkeldagen en de Statenmededeling programmering mobiliteit.

In het huidige [bestuursakkoord](#) (mei 2020) van de provincie is opgenomen dat met steden als Eindhoven en Breda een samenwerkingsagenda wordt aangegaan. Prominent onderdeel van die agenda in Eindhoven is het Internationale Knoop XL-gebied. De agenda heeft als doelstelling gezamenlijk

Eindhoven Internationale Knoop XL te realiseren in samenhang met de beleidsvelden die hierin randvoorwaardelijk dan wel versterkend zijn, zoals mobiliteit/ bereikbaarheid, vestigingsklimaat, verstedelijking en duurzaamheid. Inzet is om deze samenwerkingsagenda in het eerste kwartaal van 2021 bestuurlijk vast te stellen, waarover u wordt geïnformeerd. Deze ontwikkelvisie is opgesteld in samenhang met de dossiers die onderdeel uitmaken van de samenwerkingsagenda in wording.

Datum

2 februari 2021

Documentnummer

GS: 4822896

PS: 4833115

De ontwikkelvisie:

Het gebied Fellenoord is het gebied binnen de opgave van de internationale Knoop XL waarvoor tot op heden, in tegenstelling tot b.v. district E binnen de Knoop, nog geen ontwikkelvisie was. Met deze visie wordt de ambitie voor dit gebied geschetst waarmee een toekomstperspectief wordt gegeven Brainport Eindhoven die daarmee internationaal kan blijven opereren. Doelen zijn verbetering van de agglomeratiekracht, de bereikbaarheid (van o.a. Eindhoven Airport) en het vestigingsklimaat van Brainport Eindhoven als nationale Mainport en daarmee als 'Versterkt Stedelijk Netwerk' in Noord-Brabant. Brainport Eindhoven moet een schaalprong maken, wat stedelijkheid betreft, om toekomstbestendig te blijven en aantrekkelijker te zijn voor talent. Door als provincie in te stemmen met de ontwikkelvisie van de gemeente Eindhoven, spreekt GS zich uit over de gedeelde ambitie voor de ontwikkeling van dit gebied en onderstrepen wij daarmee de ambities zoals deze zijn opgenomen in de ontwikkelvisie. De reden vanuit de provincie om met deze opgave gezamenlijk met de gemeente Eindhoven aan de slag te zijn, is gelegen in de nationale Mainport-status van het gebied en provinciale doelstellingen die met deze transformatieopgave worden bereikt:

- Een aantrekkelijk, bereikbaar en concurrerend Brabant: Slimme Netwerkstad.
- Het ontwikkelen van een duurzaam (energietransitie, klimaatadaptatie) en aantrekkelijk hoog stedelijk milieu/leefklimaat met een internationaal aantrekkelijk programma dat bijdraagt aan het versterken van het Brabantse stedelijk netwerk.
- Het versterken van de bereikbaarheid en agglomeratiekracht van het netwerk, door o.a. zorg te dragen voor de regionale OV-ontsluiting van het gebied.
- De ontwikkeling van multimodale knooppunten.
- Ten uitvoer brengen van de Brainport Nationale Actieagenda.

Met het realiseren van de ontwikkelvisie wordt Eindhoven Internationale Knoop XL het visitekaartje van de Brainport Eindhoven. Een stuk stad van de toekomst met een internationale stedelijke omgeving voor de nieuwe kennis- en diensteneconomie. Een hoog stedelijke omgeving met ruimte voor wonen, werken, recreëren en interactie waarbij de energie- en klimaat-doelstellingen aan de

voorkant worden meegenomen. Daarbij hoort een efficiënte overstapmachine van internationale, nationale en regionale treinen, HOV, auto tot (snelle) fiets- en wandelroutes. Een goede bereikbaarheid is essentieel t.b.v. het vestigingsklimaat. Deze ontwikkelvisie Fellenoord kan dus ook enkel gerealiseerd worden indien de knelpunten aangaande mobiliteit en bereikbaarheid in het gebied zelf, maar ook buiten het gebied in de Brainport Regio worden opgelost. Daarom is deze ontwikkelvisie ook in goede afstemming met het BO Mirt onderzoek Brainport Eindhoven opgesteld.

Datum

2 februari 2021

Documentnummer

GS: 4822896

PS: 4833115

Het gebied wordt het middelpunt tussen toplocaties/campussen in de regio en een gebied dat de regio nationaal en internationaal verbindt. De ontwikkelvisie Fellenoord is helder toegelicht in de publieksversie (zie bijlage 4) en kent vijf ontwikkelprincipes:

1. Een wijk voor iedereen (ontmoeten, jong en oud, met passende voorzieningen)
2. Maximaal groen (op, aan en om de gebouwen en de natuurontwikkeling nabij de Dommel)
3. Een stadsboulevard (Een levendig gebied, waar van alles te zien en te beleven valt)
4. De verbonden stad (meer noord-zuid verbindingen en wegnemen van barrières)
5. Naar een multimodaal knooppunt (inter- nationale- treinverbindingen duurzaam openbaar vervoer, deelmobiliteit en slimme systemen om het overstappen zo aangenaam mogelijk te maken)

Het ontwikkelkader

De ontwikkelvisie beschrijft de ambitie voor het gebied. Het ontwikkelkader gaat in op de spelregels. Wat mag ik als gebouw-/grond-eigenaar verwachten bij het maken van ontwikkelplannen voor mijn locatie. Hierin is opgenomen welke vormen van afdracht er zijn en aan welke eisen men moet voldoen qua gebouw maar ook qua functies. Door het opstellen van 'paspoorten' voor ontwikkellocaties worden initiatiefnemers uitgedaagd om bij het ontwerp van hun locatie thema's als energie, klimaatadaptatie maar ook maatschappelijke voorzieningen en of sociale huur een plek te geven. Sturen op doelen en thema's en het zoet en zuur over het gebied verdelen, is het doel van het ontwikkelkader.

Al dan niet participeren:

De gemeente Eindhoven vraagt de provincie op deze complexe opgave om hulp. Door het delen van dezelfde ambities bij de ontwikkeling van dit gebied ligt er een sterk verhaal ook richting stakeholders (markt, Rijk, TUE, NS, ProRail etc.), maar daarmee worden de ambities nog niet gerealiseerd. Om tot realisatie van de ambities te komen, is het opstellen van een samenwerkingsovereenkomst

de eerste stap. In deze samenwerkingsovereenkomst tussen de gemeente Eindhoven en de provincie worden dan de spelregels van de ontwikkeling van het gebied en de daartoe in te richten samenwerkingsvorm beschreven. Hoe ziet de governance eruit, welke businesscase ligt eronder met bijbehorende financiële proposities, welke personele inzet vraagt deze organisatie etc. Daarnaast wordt een risicoanalyse uitgevoerd inclusief de voorgestelde beheersmaatregelen en een zogenoemde botsproef ('wat als partijen het bestuurlijk over onderdelen oneens zijn met elkaar'), welke exit-mogelijkheden zijn voorzien. Kortom: we onderstrepen de ambitie maar gezien de grootte van de opgave is de realisatie van vele factoren afhankelijk. Streven is dat de samenwerkingsovereenkomst in het najaar van 2021 door gemeente Eindhoven en provincie wordt ondertekend, waarbij u als Staten wordt betrokken, ook als het gaat om de rol die wij als provincie in een opgave als deze willen vervullen en welke bevoegdheden dit tussen GS en PS met zich meebrengt. Dit vraagt naar verwachting, gelet op de bevoegdheden, besluitvorming van u als Staten.

Datum

2 februari 2021

Documentnummer

GS: 4822896

PS: 4833115

Bevoegdheid

De provincie is ambtelijk direct betrokken geweest bij het tot stand komen van de visie, om zodoende bij te dragen aan de provinciale belangen en de mogelijkheden van participatie te onderzoeken. GS hebben nu beoordeeld dat de provinciale ambities goed in de visie zijn geborgd en heeft zich uitgesproken om de mate van participatie verder te gaan beschrijven in een daartoe op te stellen samenwerkingsovereenkomst. Uw staten hebben vooraf doelen en kaders geformuleerd (b.v. omgevingsvisie, beleidskader mobiliteit, beleidskader economie etc.) en een [bestuursopdracht 'terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties'](#) gegeven aan GS in mei 2020 om dergelijke opgave als GS binnen de gestelde doelen en kaders op te pakken. Hiermee is het instemmen met de ontwikkelvisie, de bevoegdheid van GS, waarover uw Staten met het [Meerjarenperspectief van het ontwikkelbedrijf](#) en deze statenmededeling worden geïnformeerd vanuit uw controlerende rol.

De raad van de gemeente Eindhoven stelt de ontwikkelvisie met bijbehorend ontwikkelkader vast, vanuit haar publiekrechtelijke bevoegdheid.

Kernboodschap

GS stellen vast dat met de ontwikkelvisie van de gemeente Eindhoven de provinciale doelstellingen goed zijn geborgd. Het gebied ligt centraal in een regio met een nationale Mainport-status, provinciale doelstellingen die met deze transformatieopgave worden bereikt zijn een aantrekkelijk, bereikbaar en concurrerend Brabant. Zorg dragen voor de regionale OV-ontsluiting van het gebied en de ontwikkeling van multimodale knooppunten. Het ontwikkelen van een duurzaam en aantrekkelijk hoog stedelijk leefklimaat met een internationaal aantrekkelijk programma dat bijdraagt aan het versterken van het Brabantse stedelijk netwerk en het ten uitvoer brengen van de Brainport Nationale

Actieagenda. Hiermee ligt er een goede basis om tot verdere samenwerking op deze opgave, met de gemeente Eindhoven te komen. Of en in welke mate er tot verdergaande samenwerking gekomen kan worden hangt af van de samenwerkingsovereenkomst die hiervoor wordt opgesteld.

Datum

2 februari 2021

Documentnummer

GS: 4822896

PS: 4833115

Consequenties

1. De provincie ondersteunt de ambities zoals deze zijn verwoord in de ontwikkelvisie van de gemeente Eindhoven.
2. Er wordt verder doorgewerkt om samenwerking tussen gemeente Eindhoven en provincie vorm te geven.
3. Het instemmen op de samenwerking en vorm waarin samengewerkt gaat worden vraagt verdere besluitvorming van GS en mogelijk PS.

Europese en internationale zaken

Deze besluitvorming vraagt verder geen betrokkenheid van Europa. Bij de verdere uitwerking en het rondkrijgen van de businesscase zal ook zoveel als mogelijk aanspraak worden gemaakt op Europese fondsen t.b.v. Europese doelstellingen.

Communicatie

Er gaat samen met B&W van de gemeente Eindhoven een persbericht uit.

Vervolg

Dit dossier ligt nu gelijktijdig met onze besluitvorming in het college van B&W van de gemeente Eindhoven. B&W van de gemeente Eindhoven doet het voorstel aan de Raad van Eindhoven om de ontwikkelvisie met bijbehorend ontwikkelkader vast te stellen, vanwege de raadsbevoegdheid. Op 16 maart is de besluitvorming over de vaststelling van de ontwikkelvisie en kader in de Raad voorzien.

Wij kunnen ons goed voorstellen dat ondanks de beschreven bevoegdheden u de behoefte heeft, om over een dergelijk document als dit, aanvullend geïnformeerd te worden. Zodat u in een presentatie de opgave toegelicht krijgt, in gesprek vragen kunt stellen en de mogelijkheid heeft aandachtspunten aan GS en de gemeente Eindhoven mee te geven. Bovendien kunnen we dan stilstaan bij de rol die u de provincie ziet vervullen in een opgave als deze. Welke bevoegdheden hierin bij u en bij ons als GS liggen en of dit wellicht om nadere afspraken vraagt gezien de omvang en complexiteit van de opgave. Daarom stelt GS voor om voor deze transformatieopgave een themabijeenkomst te organiseren. GS heeft dan wel al ingestemd met de visie maar dat laat onverlet dat uw opmerkingen door ons ter overweging aan B&W en Raad van de gemeente Eindhoven kenbaar gemaakt kunnen worden, indien daar aanleiding toe is, alvorens hierover wordt besloten op 16 maart 2021 door de Raad.

Wij gaan uw Staten actief meenemen in het traject dat voor ons ligt. In Q1 wordt u geïnformeerd over de samenwerkingsagenda die n.a.v. het bestuursakkoord zal worden vastgesteld. Zodra de samenwerkingsovereenkomst aangaande de Fellenoord klaar is voor bestuurlijke behandeling, rond de zomer van 2021, wordt u hierover geïnformeerd. Bij PS ligt dan de bevoegdheid om voorafgaand wensen en bedenkingen ter kennis van GS te kunnen brengen indien een besluit tot privaatrechtelijke rechtshandeling, ingrijpende gevolgen kan hebben voor de provincie. Bovendien geldt dat in het geval er in een overeenkomst wordt besloten om over te gaan tot oprichting van een deelneming in een entiteit (in de vorm van een privaatrechtelijke rechtsvorm), de bevoegdheid sowieso bij PS ligt om voorafgaand wensen en bedenkingen ter kennis van GS te kunnen brengen. Daarnaast ligt de bevoegdheid bij PS, op basis van het beheerstatuut ontwikkelbedrijf, om bij een voor gecalculeerd verlies/risico van € 5 mln. of meer, het investeringsbesluit te nemen. Vanwege alle drie de genoemde aanleidingen, a. de ingrijpende gevolgen voor het privaatrechtelijk handelen van de provincie, b. het al dan niet oprichten van een entiteit en c. het investeringsvolume dat deze opgave vraagt, verwachten wij sowieso bij u terug te komen ten behoeve van de besluitvorming.

Datum

2 februari 2021

Documentnummer

GS: 4822896

PS: 4833115

Bijlagen

1. Ontwikkelvisie met bijbehorend ontwikkelkader
2. Publieksversie
3. Uitgaande brief van GS aan college van B&W van de gemeente Eindhoven.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

mr. I.R. Adema

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Programmamanager: mevrouw P. Josseaud, (06) 55 68 65 99,
pjosseaud@brabant.nl.

Opdrachtnemer: de heer K.W.M. Knijff, (06) 18 30 32 99, kknijff@brabant.nl.